

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicae, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

Erotemata Ecclesiastica

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Cap. LII. De Obligatione famulorum erga Dominos; & Dominorum erga famulos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94604](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94604)

88 Erotem. Eccles. Cap. LI. & LII. De Obligatione &c.

3. *Quer.* Quid sit Sponsalitia largitas? & an sit licita? *Resp.* Esse donationem, quam sibi faciunt Sponsi ante celebrationem Matrimonii de rebus pretiosis, & sibi charis; quæ quidem donatio est licita, & valida; quamvis succedente morte Sponsi donantis ante celebrationem Matrimonii, donatarius aliquando dimidium rei donatæ debeat restituere, aliquando nihil, & aliquando totum; ut videri potest apud Sanchez de Matrim. lib. 6. disp. 18. & disp. 19. & apud Tamburin. dict. lib. 8. de Matrim. tractat. 7. cap. 2. §. 2.

4. *Quer.* Moriente Uxore, ubi sit sepelienda? *Resp.* In sepulchro Mariti. Thomat. decis. 257. part. 2.

CAPUT LI.

De Obligatione Fratrum, ac Sororum.

1. *Quer.* Quæ obligatio vigeat inter Fratres, ac Sorores? *Resp.* 1. Ut Frater dives teneatur alere Fratres, vel Sorores pauperes. Tambur. dict. lib. 5. in Decalog. cap. 4. §. 4. ubi id procedere affirmat tam inter Fratres, & Sorores ex eodem Patre, quam ex eadem Matre, nempe uterinos. 2. Ut Sorores, si non fuerint dotatæ per Patrem, dotentur à Fratre. Molina de Just. & Jure tom. 3. disp. 224. Surdus de Alimentis tit. 1. quest. 25. num. 9. ubi plurimos DD. cumulat Canonistas, & Juristas. Cum quibus concordat Peregrin. vol. 2. conf. 106. num. 11. 3. Quod Fratri decedenti ab intestato succedant tam alii Fratres, quam Sorores. §. Si igitur defunctus il 2. Auth. de Hæred. ab intest. venien. Rota part. 19. Rec. decis. 38. num. 1. 4. Quod Frater tenetur corrigere Sororem, si in aliquo defectu vivat, & eam etiam leviter verberare. Reginald. lib. 20. num. 51. Tambur. dict. lib. 5. in Decal. cap. 4. §. 4. num. 4. Porro si Fratres, aut Sorores adinvicem contumeliis, seu injuriis afficiantur, circumstantia fraternitatis eorum est in confessione explicanda; ut scripsi in meis Decisionibus de Penitentia decis. 27. num. 7.

CAPUT LII.

Quam Obligationem habeant famuli erga Dominos, & Domini erga illos?

1. *Quer.* Quæ sit differentia inter famulos nostri temporis, & servos antiquos? *Resp.* Quod famuli nostri temporis sunt liberi homines, capaces omnium jurium, & actionum civilium, qui operas suas aliorum servitio ad tempus promittunt. Servi verò antiqui erant expertes cujuscunque juris, tanquam sub omnimoda potestate Domini; qui in eos habebant jus vitæ, & necis. lib. 1. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni juris. Et ideo quadrupedibus comparabantur. l. 2. ff. Ad leg. Aquil.

2. *Quer.* A quanto tempore desierint esse servi prædicti apud Christianos? *Resp.* A quingentis annis citra; nam legitur in libro Privilegiorum Reverendissimi Capituli Pataviani pag. 41. quod Anno 1195. Henricus Canonicus Patavinus sic disposuit in suo testamento: *Balduinum servum suum liberum dimisit cum omni peculo suo; & eum ab omni vinculo servitutis absolvit; & jus Patronatus ei remisit.* Ergo servitus hominum, quæ erat apud Romanos Gentiles, duravit Patavii apud Christianos usque ad annum millesimum ducentessimum. Idem docent DD. apud Coton. lib. 5. Controv. 5. num. 57.

3. *Quer.* Quid debeant famuli præstare Dominis suis? *Resp.* Triâ: Amorem, Reverentiam, & Obedientiam in his, quæ peccatum non sunt. Cotonius in Controvers. Illustr. lib. 5. Controvers. 5. cap. 4. num. 68.

4. *Quer.* An famuli inito pacto per quinquennium de gratis serviendo pro arte aliqua discenda peccent, si ea didicita, discedant ante quinquennium? *Resp.* Si discedant ob nimiam asperitatem Domini, nihil peccare. Si nullum, aut parvum damnum retulerit Domino se bene gerenti, peccare venialiter. Si grave damnum Domino inferrent, peccare mortaliter. Valer. verb. Locatio, diff. 4. Coton. d. lib. 5. Controv. 5. num. 69.

5. *Quer.* An famulus, qui convenit cum Domino servire exiguo stipendio, possit sibi compensare? *Resp.* Negative, & contraria opinio est una ex damnatis ab Innocentio Papa XI die Jovis 2. mensis Martii 1679. ut legitur inter ipsas num. 37. ubi sic: *Famuli, & Famula domestica possunt occultè Hæris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario, quod recipiunt.* Videatur Cardenas in Crisi Theol. Dissert. 23. num. 37.

6. *Quer.* An saltem possint sibi compensare, si servitia extraordinaria faciant? *Resp.* Negative, quia non causant debitum justitiæ in Domino, sed voluntaria gratitudinis. Diana par. 3. tract. 6. resol. 16. quæ in Coordinato est tom. 6. tract. 3. resol. 176.

7. *Quer.* An famulus teneatur præferre vitam Domini vitæ propriæ? *Resp.* Negative, nisi vita Domini esset necessaria Ecclesiæ, vel Reipublicæ; vel nisi famulus esset stipendiatus ad hunc effectum, ut Dominum tueretur ab invasoribus. Coton. d. lib. 5. Controv. 5. num. 42.

8. *Quer.* An famuli teneantur custodire res familiares Dominorum suorum, ita, ut si quis eas surripiat, ipsi sint obligati ad solutionem? *Resp.* Si res illas habeant in custodia, & surripiantur ob eorum negligentiam, tenentur ad restitutionem. Coton. d. Controv. 5. num. 44. Si verò non habeant res in custodia, aliqui dicunt, non teneri nisi ex charitate impedire furta; sed verius est, teneri ex justitia ratione famularum. Cardin. de Lugo de Justit. disp. 19. num. 105. Diana part. 11. tract. 6. ref. 6. quæ in Coordinato est tom. 8. tract. 7. resol. 33.

8. *Quer.* An peccent famuli laborantes in diebus festis, ut obediant suis Dominis? *Resp.* Peccare, si absque gravi detrimento possint

Erotem. Eccles. Cap. LIII. De Obligat. Discip. &c. 89

possint resistere Dominis, vel eos deserere. Secus si grave detrimentum sentirent, forsitan, quia alium non reperirent pro servitute præstanda. Sanchez in *Consil. Moral. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 18. num. 16. S. Antonin. in Summ. 2. part. tit. 9. cap. 7. §. ultimo.*

10. *Quer.* An peccent famuli comitantes herum euntem ad meretricandum, vel deferentes munera, aut litteras meretrici? *Resp.* Olim DD. docuisse, non peccare, maxime si id facerent ad evitandum grave damnum, & obirent tantum materialiter ministerium illud. Bonacina de *Matrim. quest. 4. punct. 14. num. 6.* Secus si cooperarentur aliquo modo adjuvando herum in ingressu domus; vel hortando meretricem ad consentiendum; qui enim hæc faciunt, non excusantur à peccato. At nunc hæc opinio est una ex damnatis ab Innocentio Papa XI. *dict. die 2. Martii 1679. ubi num. 51.* sic ait: *Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandam Virginem, & multoties eidem subservit, deferendo scalam, aperiendo januam, aut quid simile cooperando, non peccat mortaliter; si id faciat metu notabilis detrimenti; puta ne à Domino male tractetur; ne torvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur. Igitur hæc omnes actiones sunt peccata mortalia, quia sunt immediatè cooperativæ offensæ Dei, quam Herus vult committere; cui famulus non debet opem suam contribuere, prout docent DD. quos citat ipse Bonacin. d. punct. 14. num. 6. in fine; & Cardenas in *Crisi Dissert. 31.**

11. *Quer.* Quænam sit obligatio Dominorum erga suos famulos? *Resp.* Duas esse; unam, procurare, ut vivant cum Dei timore. Alteram, ut eis debita alimenta, ac salarium ministrent. Coton. d. lib. 5. *Contror. 5. num. 74.*

12. *Quer.* Quid agendum Dominis, si famuli sint nequam, seu vitiosi? *Resp.* Debent eos corrigere; & ita agere, ut se emendant. Quod si contumaces sint; tenentur, eos à suo servitio expellere. Azor. *part. 2. lib. 2. cap. 39. quest. 9. Coton. dict. lib. 5. Contror. 5. num. 80.*

13. *Quer.* Utrum Dominus expellens servum domo nondum completo tempore constituto, teneatur ei solvere integrum salarium? *Resp.* Affirmativè, nisi expulsus esset ob suam culpam. Bonacin. de *Contract. disp. 3. q. 7. punct. 4. num. 11. ubi DD.*

14. *Quer.* An famulus discedens à servitio Domini ante constitutum tempus, perdat totam mercedem? *Resp.* Asserere Azorium, negare Bonacinam supracitatum; qui vult, dandam esse mercedem famulo ad ratam temporis, quo servivit: nisi magnum damnum resultaret Domino ex illo discessu; tunc enim posset sibi retinere salarium titulo compensationis.

15. *Quer.* An famulo ægrotanti debeat Dominus solvere salarium? *Resp.* Esse famulionem quæstionem apud Juristas, & Theologos; circa quam tres sunt opiniones. Una, quod debeat salarium. Ita Salicetus, & Speculator apud Petr. Navar. *lib. 2. cap. 2. num. 213. & apud Azor. 2. part. lib. 2. Doct. Clericali Tom. II. Lib. VII.*

cap. 39. Alia, quod non debeat salarium, sed alimenta tantum. Ita Sylv. & Angel. *Verb. Famulus.* Tertia, quod standum sit consuetudini, vel conventioni. Bonac. de *Contractib. d. disp. 3. quest. 7. punct. 4. num. 13. & Reginald. lib. 25. num. 517.* Et hæc videtur in praxi tenenda. Coton. d. lib. 5. *contror. 5. num. 77.*

16. *Quer.* An, famulo ægrotante, Dominus teneatur, ei subministrare medicinas ære proprio? *Resp.* Negativè; nisi ex charitate; quod si famulus non habeat ad eas sibi emendas, ire debet ad Hospitale Coton. *ibid. num. 76. & Bonacina d. punct. 4. num. 13.*

17. *Quer.* An Dominus loco pecuniæ conventæ, possit satisfacere famulo aliis rebus? *Resp.* Negativè, nisi liberè consentiat, & nullum detrimentum patiat in pretio rerum; quas si minoris vendere cogeretur, Dominus esset obligatus ad restitutionem damni; quod utinam adverterent Mercatores, qui operariis suis pro mercede non dant debitam pecuniam; sed pannum, vel calceos eo pretio, quod ipsi operarii habere non valent, dum vendunt minoris res illas. Bonac. *dict. disp. 3. de Contract. quest. 7. punct. 4. num. 15.* Hinc ex Dei punitione hi Mercatores frequenter evadunt falliti, & reducuntur ad inopiam.

18. *Quer.* An famulo conducto ad serviendum Collegio certa mercede, hæc sit ei augenda, si numerus Collegialium augeatur? *Resp.* Negativè, nisi excessivum esset augmentum; vel nisi merces data fuisset, habito respectu ad personas singulares. Bonacina d. *punct. 4. num. 16.*

CAPUT LIII.

De Obligationibus Discipulorum erga Magistros, & horum erga illos.

1. *Quer.* Quæ, & quot sint præstanda per discipulos Magistris? *Resp.* Tria, scilicet, Reverentia, Obedientia, & Stipendium. Moscon. de *Majest. Militan. Eccl. lib. 2. cap. 6. prope fin. Surdus de Alim. tit. quest. 73.*

2. *Quer.* In quo consistat Reverentia? *Resp.* In hoc consistere, ut discipuli debitum honorem præstent Magistris, quos tanquam Patres debent venerari. *Gloss. in l. Liberto ff. de Obsequiis &c. l. 1. & ibi Gloss. C. de Excus. Artif. lib. 10. ubi discipulus appellatur filius. Ideo discipuli non possunt in jus vocare Magistros sine venia. Surdus d. tit. 1. quest. 53. num. 8.*

3. *Quer.* Qualem obedientiam debeant discipuli præstare Magistris? *Resp.* Eam, quæ decet bonos filios, & convenit eorum studio. Idcirco, si sint contumaces, possunt à Magistris coerceri, & verberari. *cap. 1. 23. quest. 5. moderatè tamen, & cum discretione. S. Antonin. 3. part. tit. 5. cap. 2.*

4. *Quer.* An Magister sit excommunicatus, si discipulum Clericum corrigendo verberet, aut percutiat? *Resp.* Negativè, *cap. 1. & cap.*

M

& cap.